

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Ірина САВИЦЬКА
2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол № 9 від 04.05.2022 р.
В.о. завідувача кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарач: ОП «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії»
Гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник: кандидат філософських наук, доцент Савицька І.М.

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітньо-професійна програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	15 год.	6
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6
Самостійна робота	90	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс філософії посідає важливе місце в системі сучасної гуманітарної освіти вищої школи. Вивчення цієї дисципліни надає студентам можливість ознайомитися з сучасними надбаннями вітчизняних та зарубіжних філософів, що сприяє формуванню активної науково-світоглядної позиції та філософської культури майбутніх високоосвічених фахівців, глибокому усвідомленню якісних змін в сучасному історичному процесі.

Курс передбачає вивчення основних категорій філософського знання, покликаний забезпечити глибоке засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, високу світоглядно-методологічну культуру. Формування і розвиток сучасної світоглядно-методичної парадигми сьогодні неможливий без філософії як теоретичної основи людського світобачення, без розуміння філософії як життєвого завдання. В програмі враховано національні особливості розвитку філософської думки в Україні.

Мета: формування системи базових знань, вмінь і навичок філософського мислення для розв'язання складних спеціалізованих завдань та практичних проблем у галузі міжнародних відносин. Утвердження інтегративної і пошукової ролі філософії як основи і системи обґрунтування особистісного і фахового знання і розуміння, надання знань з філософії як вищого теоретичного світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їхньої взаємодії; світоглядно-методологічна підготовка студентів; формування у них філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Метою навчальної дисципліни «Філософія» є створення умов для самостійного осмислення студентами існування та розвитку природного і соціального світу, формоутворень культури і пізнання, людини та її сутності. Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної культури студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питань: хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати перешкоди на шляху до мети. Філософія – це не стільки результат, що закріплюється у формі чітких і виважених положень, скільки процес, якому належить навчитись. Це вміння мислити можна здобути лишень у процесі філософської освіти через діалог із мислителями минулого та сучасності, через діалог студента та викладача.

Завдання: запропонована програма має дати студентам цілісне бачення основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного їх розуміння, ознайомити студентів із наявними філософсько-науковими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю та осмисленню буття, опанування студентами системи знань про всебічний зв'язок і взаємодію людини та суспільства. Вивчити та засвоїти філософсько-методологічні засади філософії як фундаментальної властивості об'єктивної реальності та універсального принципу організації й розвитку природного і соціального буття. Опанування студентами системи знань про всебічний зв'язок і взаємодію людини та суспільства.

Основними завданнями курсу є:

- розкрити специфіку вічних філософських питань, що стосуються життя кожної людини;
- надати загальні теоретичні знання про основні філософські концепції та філософські категорії;
- окреслити специфіку та межі філософського знання;
- системне опанування базових основ філософії (обізнаність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в існуючих у розвитку філософської думки традиціях, вченнях, методологіях, основних філософських проблемах та класичних й неklasичних підходах до їх осмислення);
- набуття навичок, що формують вправність мислення, розвиненість рефлексії, здатність до інтелектуальної комунікації, мовно-текстологічну здатність та особисту ціннісно-вольову налаштованість;
- прищепити культуру філософського теоретичного мислення;
- сформувати здатність до самостійного аналізу складних явищ суспільного життя та

вміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням специфічно наукових та професійних завдань;

- сприяти формуванню гуманістичного потенціалу особистості, її загальної культури.

Предметом курсу є вивчення взаємовідносин «людина – світ - наука - інновації».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історичні типи філософії, основні парадигми філософствування;
- структуру філософського знання, основні галузі філософського знання (онтологія, гносеологія, соціальна філософія, філософська антропологія, аксіологія, філософія управління);
- мати базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості;
- походження свідомості, форми і структуру свідомості;
- шляхи пізнання світу, функціонування знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливості взаємозв'язку науки, техніки з сучасними соціальними й етичними проблемами;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури;
- розуміти причино-наслідкові зв'язки розвитку суспільства
- специфіку феномену управління як предмету філософського аналізу;

вміти :

- практично використовувати основні філософські поняття, змістовно аналізувати основні напрями та течії філософії;
- володіти методологією й методами пізнання;
- розкривати соціально-історичну сутність явищ та процесів людського буття;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення культури, пояснювати феномен культури та цивілізації;
- вдаватися до діалогу як засобу вирішення соціальних і етичних проблем;
- вміти пов'язувати теоретичні знання із реаліями сучасного українського суспільного буття
- застосувати знання, яких було набуто під час вивчення курсу “Філософія”, в процесі вирішення професійних завдань, в процесі розробки соціальних і управлінських проектів, організації міжлюдських відносин;
- готувати доповіді на науково-практичні конференції;
- використовувати джерельну базу для визначення понятійно-категоріального апарату;
- науково аналізувати найважливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя;
- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- самостійно оцінювати та узагальнювати опрацьований матеріал, користуватися різноманітними джерелами інформації, робити висновки, приймати рішення;
- застосовувати набуті знання у професійній і соціальній діяльності;
- застосовувати креатив, проявляти творчість та інновації в професійній діяльності;
- збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ суспільства, суспільних процесів та подій;
- застосовувати основні поняття в аналізі соціальних, політичних, економічних, правових явищ та процесів;
- виявляти сучасні особливості співіснування людських спільнот і суспільств в умовах глобалізації;
- планувати і оцінювати власну роботу;
- застосовувати інтерактивні і мультимедійні засоби

Запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення, ознайомити студентів із наявними філософськими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

3. Набуття компетентностей:

Відповідно до ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» навчальна дисципліна забезпечує формування ряду загальних та спеціальних (фахових) компетентностей:

➤ Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.
- ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

➤ Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.
- СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними

➤ Програмні результати

- РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
- РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

**4. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія»
для повного терміну денної та заочної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с.р.	л		п	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Вступ до філософії. Історія філософії								
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві. Сучасне суспільство та філософія	6	2	2	2				
Тема 2. Стародавня філософія. Філософія Середньовіччя та Відродження	11	2	2	4 3				
Тема 3. Західноєвропейська філософія Нового часу. Німецька класична філософія	11	2	2	4 3				
Тема 4. Некласична філософія XIX-XX ст. Українська філософія	18	2	2	7 7				
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8	30				
Змістовий модуль 2. Онтологія								
Тема 5. Філософське вчення про буття. Свідомість як категорія філософії. Суспільна свідомість	24	1	2	10 10				
Разом за змістовим модулем 2	24	1	2	20				
Змістовий модуль 3. Гносеологія								
Тема 6. Пізнавальна активність людини. Особливості наукового пізнання в гуманітарних науках	24	2	2	10 10				
Разом за змістовим модулем 3	24	2	2	20				
Змістовий модуль 4. Філософія суспільства та людини								
Тема 7. Соціальна філософія та філософія історії. Філософія права.	14	2	2	5				

Філософія економіки та політекономія.				5				
Тема 8. Філософська антропологія та філософія культури. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього.	12	2	4	5				
				5				
Разом за змістовим модулем 4	27	4	3	20				
Усього годин	120	15	15	90		6	4	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика.	2
2	Філософія Давнього світу. Філософія Середньовіччя та Відродження	
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва. Німецька класична філософія	
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія філософії	
13	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	2
15	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	1

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Поняття "філософія". Основні джерела та умови виникнення філософії.
2. Філософія і наука. Специфіка філософських знань.
3. Єдність і багатоманітність способів і форм буття філософії.
4. Структура та функції філософського знання. Гуманістичний зміст філософії.
5. Історичні етапи розвитку філософії.
6. Людина-світ як визначальний предмет філософського осмислення. Поняття "світ" та особливості його формування.
7. Історичний розвиток наукових уявлень про світ.
8. Сучасна наука про принципи організації світу.
9. Рух як загальний спосіб існування світу. Поняття форм руху.
10. Проблема простору і часу у філософії.
11. Проблема першоначал (субстанції) світу.
12. Проблема буття у філософії та основні його типи.
13. Атрибутивні ознаки людини та їх взаємозв'язок.
14. Співвідношення біологічного й соціального в людині.
15. Специфіка людської діяльності. Людина - індивід - особистість.
16. Потреби. Інтереси. Сенс життя людини.
17. Поняття "світогляд" та його структурні рівні.
18. Основні засоби та принципи формування світобачення.
19. Функціональні складові світогляду (віра, надія, любов).
20. Буденний та теоретичний світогляди та їх характерні особливості.

21. Основні типи світогляду.
22. Виникнення і природа свідомості. Наука: релігія про основні підґрунтя свідомості.
23. Мова і свідомість. Свідомість і праця.
24. Визначальні ознаки свідомості.
25. Структура свідомості.
26. Свідомість і самосвідомість. Функції самосвідомості.
27. Суспільний характер свідомості та їх форми.
28. Взаємозв'язок індивідуальної та суспільної свідомості.
29. Гносеологія як сфера філософського знання: її предмет та основні категорії.
30. Основні принципи сучасної наукової гносеології.
31. Історична і соціокультурна детермінація пізнання.
32. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості.
33. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм.
34. Раціональний рівень пізнання та його форми.
35. Проблема істини та її критерії
36. Сучасні концепції істини: класична, когерентна, прагматична.
37. Поняття наукового методу та класифікація наукових методів.
38. Основні принципи та різновиди діалектики.
39. Поняття "метафізика" у філософській традиції.
40. Діалектика і метафізика про розвиток.
41. Спостереження й експеримент: їх сутність та види.
42. Основні закони діалектики та їх зміст.
43. Сутність парних категорій діалектики.
44. Закони логіки Арістотеля.
45. Рівні наукового пізнання. Аналіз, синтез. Аналогія.
46. Індукція і дедукція. Моделювання: сутність та класифікація.
47. Форми наукового пізнання.
48. Поняття "суспільство" у філософській традиції.
49. Онтологія соціального.
50. Поняття "культура" та її сутнісні начала. Основні ознаки й властивості культури.
51. Головні тенденції культури ХХ-ХХІ століття. Проблема кризи сучасної культури.
52. Західна і східна парадигми філософського знання.
53. Управління як особлива форма діяльності людини у філософії Сократа.
54. Основи управління суспільством у філософії Арістотеля.
55. Проблеми управління суспільством у німецькій класичній філософії (І. Кант, Гегель).
56. Досократична філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа).
57. Основні етапи розвитку української філософії.
58. Атомістичне вчення Демокріта.
59. Класичний період старогрецької філософії (софісти, Сократ).
60. "Сократичні діалоги" Платона про "світ ідей". Етика Платона.
61. Вчення Платона про суспільство.
62. Філософія Арістотеля (вчення про субстанцію, суспільство).
63. Логіка і методологія Арістотеля.
64. Загальні засади християнської філософії. Патристика. Схоластика.
65. Проблема загальних понять у філософії номіналізму й реалізму.
66. Філософські погляди М. Кузанського.
67. Соціально-політичні погляди Н. Макіавеллі.
68. Наукова революція ХVІ - ХVІІ ст. та її вплив на розвиток філософії.
69. Емпіризм Ф. Бекона.
70. Концепція походження держави Т. Гоббса.
71. Раціоналізм Р. Декарта, його вчення про методи.
72. Основні риси та напрямки філософії ХХ ст.
73. Позитивізм (О. Конт). Неопозитивізм (Б. Рассел), постпозитивізм (К. Поппер).
74. "Філософія життя" (Ф. Ніцше, А. Бергсон), психоаналіз (З. Фрейд).
75. Філософія прагматизму (У. Пірс, У. Джеймс, Дж. Дьюї). Екзистенційна філософія.

76. Дохристиянські витоки української філософії.
77. Філософська думка часів Київської Русі.
78. Філософська культура українського бароко (Киево-Могилянська академія).
79. Філософія Романтизму в Україні (П. Куліш, М. Гоголь, Т. Шевченко).
80. Соціальна філософія М. Драгоманова, І. Франка.
81. Націософія Д. Донцова.
82. Історіософська концепція В. Липинського.
83. Культура та цивілізація.
84. Глобальні проблеми сучасності та можливості їх розв'язання.
85. Феномен управління, його основні характеристики і функції.
86. Суб'єкт і об'єкт управління, взаємовідносини між ними.
87. Типи управління та управлінські ролі: проблеми вибору. Роль
88. Ротреб та інтересів у формуванні мотивів і цілей управлінської діяльності.
89. Методи і стиль мислення в сучасному управлінні.
90. Необхідність та свобода в управлінні.
91. Функції управління у подоланні соціальних ризиків і конфліктів.
92. Феномен влади та основні вимоги до реалізації влади.
93. Фаталізм та волюнтаризм в управлінській діяльності.
94. Принципи та критерії соціально-адекватного менеджменту.
95. Природа, сутність, види і функції соціального партнерства.
96. Поняття солідарності та колективної ідентичності.
97. Специфіка соціального партнерства в соціально-трудої сфері.
98. Роль соціальних норм, цінностей, менталітету в управлінні.
99. Геополітичні тенденції сучасного розвитку суспільства.
100. Глобальні проблеми сучасності та їх вирішення.

7. Приклади комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
Гуманітарно-педагогічний факультет ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» ОС «Бакалавр»	Кафедра філософії та міжнародної комунікації 2022-2023 н.р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____ з дисципліни «Філософія»	«Затверджую» В.о. зав. кафедри філософії та міжнародної комунікації: Культенко В. П.
Екзаменаційні питання			
1. Світогляд. Історичні типи світогляду.			
2. Криза християнського світогляду і формування антропологічного характеру філософії в епоху Відродження.			
Тестові завдання різних типів			
Питання 1. Яке визначення філософії є недостатньо повним?			
1	світогляд – це форма самосвідомості особистості та суспільства;		
2	світогляд – це сума знань про світ;		
3	світогляд – це здоровий глузд;		
4	світогляд – це інтегральне духовне утворення, що спонукає до практичної дії.		

Питання 2. Що є головним об'єктом східної філософії;

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 3. Антична філософія:

1	автономна щодо інших сфер суспільного життя;
2	відкрита та доступна для всіх громадян;
3	розвивається стихійно;
4	носить сакральний характер.

Питання 4. Закінчіть вислів Тертуліана.

«Вірую, бо» (у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 5. Співвіднесіть метод та його тлумачення.

1. дедукція;	А) метод дослідження певних об'єктів, що передбачає відтворення їхніх властивостей на іншому об'єкті – моделі, що є аналогом оригінального об'єкта; Б) сходження думки у пізнанні від загального до одиничного; В) процес відходу від певних якостей та відносин досліджуваного явища з одночасним виділенням потрібних для дослідника властивостей; Г) встановлення подібності, відповідності в певних сторонах, властивостях між нетотожними об'єктами.
2. абстрагування;	
3. моделювання;	
4. аналогія.	

Питання 6. У Новий час філософія є:

1	замкненою системою знань;
2	відкритою системою знань;
3	носить сакральний характер;
4	розгалуженою системою знань.

Питання 7. Співвіднесіть філософський напрям та його представників.

1.Л.да Вінчі;	А) натурфілософія;
2.М.Кузанський;	Б) структуралізм;
3.М.Фуко;	В) постпозитивізм;
4.Л.Лаудан;	Г) герменевтика.

Питання 8. Кому належить праця „Новий Органон” ?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 9. Характерними рисами філософії ХХ ст. є:

1	академічність;
2	спрямованість на абсолютне;
3	тематична розмаїтість;
4	варіативність.

Питання 10. Яка із рис не є характерною для української філософії:

1	кордоцентризм;
2	індивідуалізм;
3	екзистенційність;
4	раціоналізм.

8. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання. Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять:

- **на лекціях** чітко та зрозуміло структурується матеріал; використовуються методи, які забезпечують опанування навчального предмета (словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда), візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові індуктивні, дедуктивні й традиційні методи навчання, зосереджується увага на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; студенти заохочуються до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

- **на семінарських заняттях** запроваджуються різні навчальні технології та методи які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (метод проектів, презентація, навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження); семінар-розгорнута бесіда, обговорення проблем, дискусії; семінар вирішення ситуаційних вправ; семінар-розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо. Методи контролю і самоконтролю в навчальній діяльності (опитування, тестові завдання, питання для самоконтролю, іспит, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи, elearn). Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки, порівняння, узагальнення, конкретизація. Сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

- **самостійне навчання** реалізується у самостійному опрацюванні здобувачами вищої освіти визначених тем у програмі, у підготовці до практичних занять, у виконанні індивідуальних творчих завдань, написання есе, у роботі з підготовки мультимедійних презентацій, що будуть проаналізовані, обговорені та оцінені на семінарському занятті. Під час підготовки до занять студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу наукової літератури та інформаційних матеріалів, синтезу та аналітичного мислення. Під час самостійної роботи здобувач вищої освіти працює над лекційним матеріалом та використовує джерельну базу.

9. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Завдання поточного контролю є перевірка розуміння матеріалу, вироблення навичок самостійного опрацювання текстів, здатності їх осмислення та уміння представити знання матеріалу публічно та письмово (есе). Проміжна атестація проводиться у формі тестування після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового іспиту у письмовій (електронній) формі.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається згідно Положення про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого вченою радою НУБіП України (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 року №1371 внесено зміни Вченою радою НУБіП України « 03 » березня 2021 р. протокол № 7). Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи **RHP** (не більше 70 балів). Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка **“Відмінно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка **“Добре”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

11. Методичне забезпечення

1. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. 24 с.
2. Чекаль Л.А., Савицька І.М. Культенко В.П. та ін. Філософія освіти. Навчальний посібник. К.: «Міленіум», 2017 – 664 с.
3. Чекаль Л.А., Савицька І.М. Культенко В.П. та ін. Філософія науки та інноваційного розвитку. Навчальний посібник. К.: «Міленіум», 2017 – 952 с.
4. Філософія. Методичні вказівки для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. – 24 с. Культенко В.П., Гейко С.М., Горбатюк Т.В. та інші, Савицька І.М. К.: «Comp&Copy company», 2014. – 112 с.

12. Рекомендована література

1. Бичко І.В., Бойченко І.В., Бойченко М.І., Бузький М.П., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник для студентів вищих закладів освіти.-Київ: Либідь, 2012.- 406 с.
2. Бичко І.В. та ін. Історія філософії: Підручник для студентів вищих закладів освіти.-Київ: Либідь, 2012.
3. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій.- Київ: Наукова думка, 2013.- 286 с.
- 7.Гегель Г.В.Ф. Философия права: Пер. с нем. - М.: Мысль, 2012. - 524 с.

4. Заїченко Г.А. та ін. Філософія.- Київ: Вища школа, 2012.- 455 с.
5. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: Онтологія людини.- Київ: Абрис, 2012.- 335 с.
6. 15. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах: Навчальний посібник.- Київ: Либідь, 2012.- 327 с.
7. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник / В. Л. Петрушенко. – 4-те вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія, 2006. – 504 с.
8. Причепій Є. М. Філософія : навч. посіб. для студен вищих навчальних закладів/Є. М. Причепій. – Київ : Академв.идав, 2005. – 592 с.
9. Рижак Л. Філософія : підручник /Людмила Рижак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.
10. Чижевський Дмитро. Нариси з історії філософії на Україні.- Київ: Орій, 2012.- 229 с.
11. Положення про визнання результатів навчання для здобувачів вищої освіти в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
12. Положення про екзамени та заліки у НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnenniyam_2021_dlya_saytu.pdf
13. Положення про навчально-інформаційний портал НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
14. Положення про електронне оцінювання залишкових знань студентів НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>
15. Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
16. Правила внутрішнього розпорядку НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u18/pravila_rozporyadku.pdf
17. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Статут НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>

Допоміжна

1. Аксьонова В. І. Регулятивні можливості соціальної комунікації: соціально-філософський аналіз / В.І.Аксьонова // Гілея: науковий вісник: зб. наук. пр. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2013. – Вип. № 71 (4). – С.398 - 403.
2. Базалук О. Формування образу людини майбутнього як стратегічна мета філософії освіти / О. Базалук // Освіта і управління – 2010. - Т. 13. № 2/3 - С.49-55.
3. Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Лаута О.Д. та ін. Людина, суспільство, держава у філософському дискурсі: історія та сучасність : монографія. К.: «Міленіум», 2018. –378 с.
4. Лаута О.Д. Глобалізація як соціально-філософська проблема // Матеріали Міжн. науково-практичної конференції «Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі».– Одеса, 2016. – С. 50-54.
5. Лаута О.Д. Роль науки в сучасному суспільстві // Матеріали Другої Всеукраїнської наукової конференції «Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій», 26-27 жовтня 2018 р. м. Дніпро. – С. 156-157.
6. Лаута О.Д. Проблеми формування громадянського суспільства // Україна, українська мова – світ ХХІ століття у діалозі культурно-мовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем : ел. зб. статей за матеріалами Дванадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 25 жовт. 2019 р. Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 219-223.
7. Міненко М. А. Трансформація системи державного управління в сучасні моделі регулювання суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>
8. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади [Текст] / Ф. Ніцше. – К. : Основи-Дніпро, 2013. – 415 с.
9. Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». 2022 р. НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/291_mizhnarodni_vidnosini_suspilni_komunikaciyi_ta_regio

[nalni_studiyi_2.pdf](#)

10. Пахомова М.В. Співвідношення професіоналізму і моральності// Філософія публічного управління.- № 2. 2018. С. 55-58. URL <https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/zhurnal-2-2018-1.pdf#page=33>

11. Філософія. Світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов [та ін.]. – Київ : Либідь, 2003. – 429 с.

Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал НУБіП України. Електронний навчальний курс «Філософія (МВ)» <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4054>

2. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. (укр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ae-lib.org.ua>

3. Бібліотека JAVA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://javalibre.com.ua/java-book/genre/philosophy/page/1>

4. [Цифрова бібліотека НУБіП України DGlibrary](http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui) [Електронний ресурс]. – URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui>

[Електронна бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України eNULESIR.](#)

5. Сайт Українського філософського фонду [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.philosophy.ua>

6. Сайт «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст.: першоджерела та інтерпретації (електронна бібліотека давньої української літератури та розвідок з політології) [Електронний ресурс]. – URL: <http://litopys.org.ua>

7. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>

8. Офіційний сайт НУБіП України <https://nubip.edu.ua/>